

Kantapöydässä keskusteltiin kulttuurijournalismista

Kirjallisuustoimittaja **Seppo Puttosella** oli painavaa sanottavaa Kettujen tammikuun kantapöydässä. Hän perehdytti Ketut erityisesti kaunokirjallisuuden kustantamiseen ja talousnäkymiin, kirjailijoiden ansiokehitykseen ja kulttuuritoimituksissa tapahtuneisiin muutoksiin. Lisäksi hän antoi vinkkejä uusista tavoista seurata kirjallisuuskritiikkejä.

Kirjojen kustantaminen on suuressa murroksessa ja sähköinen julkaiseminen on jyrännyt painettujen kirjojen ohi teosten myynnissä. Samaan aikaan uusia kirjailijoita tulee alalle ja esikoisteoksia julkaistaan vuosittain suuria määriä. Kustannusalan taloudellinen tulos on heikentynyt, ja vain bestsellerit tuovat kustantajille ja kirjailijoille kunnolla tuloja. Kirjamyynnin keskittynyt on ollut raju: 20 eniten myydyin kirjan yhteismäärä oli viime vuonna 1 247 000 kappaletta, kun se oli kuusi vuotta aiemmin noin 534 700. Kirjailijoista menestynein oli **Satu Rämö**, jonka kolmeosaista dekkarisarjaa myytiin ennätyselliset 330 000 kappaletta. Painettuja kirjoja niistä oli vain 95 000, pääosa teoksista myytiin äänikirjoina.

Finlandia-palkittuja kirjoja myydään nykyään noin 50 000–60 000 kappaletta, kun määrä oli aikaisemmin noin satatuhatta. Kirjallisuuspalkinnot ovat tärkeitä ja niitä on jaossa vuosittain toista sataa. Palkinnoilla tuetaan kirjallisuuden kehitystä, esimerkiksi Finlandia-palkinnon kautta on viime vuosina nostettu esiin kokeilevaa kirjallisuutta. Palkinnot ovat myös heijastaneet – jakajasta riippumatta – erittäin hyvin lukijoiden tuntoja. Useast palkittu teos on myös lukijoiden suosikki. Kirjojen sisältö on vuosien kuluessa muuttunut: aiempaa enemmän sisältö painottuu nykyään luontoon ja ilmastonsuojeluun.

Seppo Puttonen on ollut mukana useissa palkintoraadeissa ja vuonna 2018 hän toimi kaunokirjallisuuden Finlandia-palkinnosta päättävänä ”diktaattorina”. Vaikka palkinnon merkitys on suuri, mitään painostusta häntä kohtaan ei ollut. Tärkein opetus koko valintaprosessista oli hänelle se, että kannattaa varata keinutuoliin riittävästi tyynyjä, kun menee mökille suorittamaan luku-urakkaa.

Oliko ennen kaikki paremmin? Onko kulttuurijournalismi häviämässä Suomesta kokonaan? Tästä syntyikin kantapöydässä vilkas keskustelu.

Seppo Puttosen mukaan kulttuurijournalismi ei ole vähentynyt niin paljon kuin saattaisi luulla. Se on kyllä supistunut sanomalehdissä ja sähköisessä mediassa, mutta elää runsaana ja monimuotoisena erilaisissa blogeissa.

Eeva Vuortama nosti keskustelussa esiin kirjastolaitoksen ja kirjastojen lukupiirien tärkeän merkityksen kirjallisuuden vastaanotossa. Sanomalehtien kritiikit keskittyvät hänen mukaansa uusiin julkaisuihin, ja kulttuurisivuilta ovat kokonaan kadonneet esseet, joissa paneudutaan syvällisemmin teoksiin.

Päivi Istalan mukaan lukuisat kirjallisuustapahtumat ovat tärkeitä kirjailijoiden ja yleisön kohtauspaikkoja, mutta ongelman muodostaa se, että tapahtumista ei enää kerrota mediassa kuten ennen. Myös juttujen sisältö on muuttunut, kiinnostus kohdistuu ennen muuta kirjailijoiden henkilökohtaiseen elämään, eikä heidän teoksiinsa.

Kuvataidekritiikkejä kirjoittava **Timo-Erkki Heino** pohti mistä mahtaa johtua, että kirjallisuuskritiikeissä voidaan mainita myös negatiivia asioita teoksesta, kun taas

kuvataidekriitikit ovat yleensä neutraaleja tai hyvin myönteisiä. Onko kirjallisuuden kritiikki aidompaa ja rehellisempää kuin kuvataiteen? Seppo Puttosen mielestä kirjallisuuskritiikin puolella sorrutaan kuitenkin joskus myös asiattomuuksiin, kuten kävi Kiira Korven runokirjan arvioinnissa.

Kettujen uusi jäsen **Irmeli Heliö** kertoi olevansa mukana Tampereella toimivasta Kulttuuritoimitus.fi -verkkojulkaisussa, jota tekee suuri joukko ammattijournalisteja. He tekevät työtä palkatta, rakkaudesta lajiin. Päätoimittajana toimii **Marita Salonen** ja toimitussihteerinä **Antti Lähde**. Sivustolla on laaja lukijakunta: joinakin kesäkuukausina, jolloin on paljon kulttuuritapahtumia koko maassa, lukijamäärä voi yltää jopa 90 000:een.

Kiitos ajatuksia herättävästä kantapöydästä vieraallemme Seppo Puttoselle, tilaisuuden emäntänä toimineelle Kaisa Jaakkolalle ja kaikille mukana olleille! Komeasti alkoi Kettujen 26. toimintavuosi!

Teksti Pirjo Munck

Kuvat Hannu Puukko